

PEDAGOGIK MAHORAT

10

2023

ISSN 2181-6883

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

10-son (2023-yil, noyabr)

Jurnal 2001-yildan chiqa boshlagan

Buxoro – 2023

47.	ISMANOVA Odinaxon To'iqinboevna	Fizika yo'nalishi talabalariga loyiha ishlarini bajartirish orqali kreativ fikrlashlarini rivojlantirish usullari	245
48.	JUMAYEVA Charos Ilhomjon qizi	“Jegalkin ko'phadi” mavzusini o'qitishda interfaol metodlarni qo'llash	250
49.	KARSHIBOYEV Shavkat Esirgapovich	Oliy ta'lim muassaslarida umumiy fizika fanidan mustaqil ishlarni bajarishda virtual laboratoriyalardan foydalanishni takomillashtirish	254
50.	SOBIROVA Dilfuza Zokirovna	Klasterli yondashuv asosida yuqumli kasalliklar fanini o'qitish bosqichlari	263
51.	XUDAYAROV Sa'nat Samadovich	Logarifmik tengsizliklarni yechishning nostandart usullari haqida	269
52.	АЖИЕВА Мухаббат Бахтыбаевна	Компетентностно–ориентировочные задания как способ формирования ключевых компетенций на уроках химии	274
53.	UBAYDULLOYEV Alisher Nematilloevich	Teng kuchli parametrli tenglamalar sistemasini yechish usullari	278
54.	JAMOLOVA Shahlo Qobilovna	O'quvchilarning bilimini baholashda mobil dasturiy vositalardan foydalanish imkoniyatlari	283
JISMONIY MADANIYAT VA SPORT			
55.	IKRAMOV Amirbek Aminovich	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini takomillashtirishda harakatli o'yinlardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari	287
SAN'AT			
56.	AZIMOV Sanjar Samadovich	Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining badiiy va ijodiy faoliyatida estetik ehtiyojlarni shakllantirish metodikasi	294
TA'LIM MENEJMENTI			
57.	AVAZOV A'zam Januzaqovich	Oliy ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini boshqarishni pedagogik modellashtirish	298
58.	BEKNIYAZOV Bayrambay Saparbaevich	Umumta'lim maktablari rahbarlarining boshqaruv ko'nikmalarini taym menejment yondashuvi asosida rivojlantirish strategiyalari	306
59.	NURULLOYEV Firuz No'Monjonovich, G'AYBULLAYEV Shonazar Mirboboyevich	Zamonaviy maktab ta'limi sifatini innovatsion boshqarish mexanizmlari	310
MA'NAVIYAT VA TARBIYA			
60.	DOVRANOVA Oysulton Dovrankulovna	Oila instituti va demografik jarayonlarning o'zgarishi ularning o'zbek oilalarning shakllanishiga ta'siri	314
61.	JABBOROVA Saodat Zoirovna	Milliy qadriyatning oilada bolalarni axloqiy tarbiyalashdagi ma'naviy-ijtimoiy ahamiyati	318
62.	MAMATOVA Nazira Djurakulovna	Oila barqarorligiga shaxslararo munosabatlar ta'sirining sharq mutafakkirlari asarlaridagi talqini	322

SAN’AT

BO’LAJAK TASVIRIY SAN’AT O’QITUVCHILARINING BADIY VA IJODIY FAOLIYATIDA ESTETIK EHTIYOJLARNI SHAKLLANTIRISH METODIKASI

Azimov Sanjar Samadovich,

Buxoro davlat universiteti

*Tasviriy va amaliy san’at kafedrasida dotsenti,
pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD)*

Maqola mavzusining dolzarbligi uning amaliy ahamiyati bilan belgilanadi. Maqolada san’atshunoslik fakulteti talabalarining badiiy va ijodiy faoliyati, badiiy va ijodiy jarayonda estetik ehtiyojlarni shakllantirish yo’llari, o’rganish tajribasida shakllar, usullar va vositalar yordamida bir qator vazifalarni bajarish samaralari ko’rsatib berilgan.

Kalit so’zlar: *badiiy faoliyat, ijodiy faoliyat, estetik ehtiyoj, ijodiy jarayon, badiiy did, usul, san’atshunoslik.*

МЕТОДИКА ФОРМИРОВАНИЯ ЭСТЕТИЧЕСКИХ ПОТРЕБНОСТЕЙ В ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА

Актуальность темы статьи определяется её практической значимостью. В статье показана художественно-творческая деятельность студентов факультета искусствоведения, способы формирования эстетических потребностей в художественно-творческом процессе, последствия выполнения ряда задач с использованием форм, методов и средств в учебном опыте.

Ключевые слова: *художественная деятельность, творческая деятельность, эстетическая потребность, творческий процесс, художественный вкус, метод, искусствоведение.*

METHODOLOGY OF FORMATION OF AESTHETIC NEEDS IN THE ARTISTIC AND CREATIVE ACTIVITIES OF FUTURE VISUAL ARTS TEACHERS

The relevance of the topic of the article is determined by its practical importance. The article shows the artistic and creative activities of the students of the faculty of art, the ways of forming aesthetic needs in the artistic and creative process, the results of performing a number of tasks with the help of forms, methods and tools in the learning experience.

Key words: *artistic activity, creative activity, aesthetic need, creative process, artistic taste, method, art science.*

Kirish. Kasbiy kompetentlik va estetik ehtiyojni shakllantirish talabalarga ta’lim berishda samarali usullarni tanlashni talab qiladi. Bunda talabalarni mustaqil tadqiqotlarga (madaniy, tarixiy, badiiy, amaliy-bezak, etnomadaniy va boshqalar), badiiy-ijodiy faoliyatga (rasm, manzara, kompozitsiya, grafika, amaliy-bezak asarlari, xalq hunarmandchiligi alohida ahamiyat kasb etadi. Estetik ehtiyojlarni shakllantirish maqbul shakllarni tanlashda katta afzalliklarga egaki, san’atshunoslik fakulteti talabalariga o’qitishni tashkil etish alohida ahamiyatga ega bo’la oladi.

Asosiy qism. Talabalarni mustaqil tadqiqotga jalb qilish (madaniy, tarixiy, badiiy, dekorativ-amaliy, etnomadaniy va boshqalar), badiiy-ijodiy faoliyat (ustaxonalarda ishlash, rasm chizish, kompozitsiya, grafika, san’at va hunarmandchilik, xalq hunarmandchiligi va universitetning badiiy fanlari o’qituvchilari va yetakchi ustalari bilan hunarmandchilik), mahorat yangi axborot texnologiyalari (kompyuter grafikasi – Adobe Photosh dasturlari)... CorelDRAW, Power Point, 3D MAX-studio, Macromedia Flash va boshqalar, kompyuter dizayni, san’at reklama va boshqalar). Ushbu ishning samaradorligi shubhasizdir: U kelajakdagi professional faoliyat uchun san’atshunoslik fakultet talabalarini aniq yo’naltiradi. Bundan tashqari, talaba mustaqil ravishda kognitiv faoliyatni amalga oshiradi.

Shaxsning estetik madaniyatini shakllantirish murakkab, boshqariladigan jarayon bo’lib, uning davomida bo’lajak o’qituvchining shaxsiyatini rivojlantirish qonuniyatlarini hisobga olish muhimdir. Talaba shaxsining estetik rivojlanishiga universitetdagi o’quv va tarbiyaviy ishlar yordam beradi. O’quv va sinfdan

tashqari ishlar o'rtasida chuqur o'zaro bog'liqlik mavjud. Universitetda ta'lim sifati qanchalik yuqori bo'lsa, talabalarning qiziqishlari qanchalik xilma-xil bo'lsa, ular ta'lim muassasasining ijtimoiy hayotida shunchalik faol ishtirok etadilar. Boshqa tomondan, sinfdan tashqari turli xil ishlar muvaffaqiyatli o'qishning muhim shartlaridan biridir. Havaskorlar chiqishlari, sport musobaqalari, to'garaklar, studiyalar va hokazolarda qatnashish orqali o'quvchilar bilimga, izlanishga, fanga doimiy qiziqish uyg'otadi. Gumanitar fanlar katta estetik salohiyatga ega. Bu, ayniqsa, pedagogika oliy o'quv yurtida o'qitilishi alohida o'rin tutadigan pedagogika fanlari uchun to'g'ri keladi. Shu bilan birga, ikkinchisining estetik imkoniyatlari o'qituvchilar tomonidan har doim ham to'liq foydalanilmaydi. Ularni o'qitish jarayonida berilgan madaniy va badiiy-estetik tabiat haqidagi bilimlar ko'pincha to'liq emas, parcha-parcha va tizimsizdir. “Estetik tarbiya”, “estetik madaniyat”, “estetik kompetentsiya” kabi asosiy tushunchalarning aniq misollar, vaziyatlar yordamida yetarlicha ochib berilmaganligi, umumlashtirib, anglab yetilmaganligi, o'quvchilar ongida birlashtirib olinmaganligi tizimsizligida ham namoyon bo'ladi. Faktlarning parchalanishi va ko'pincha qarama-qarshiligi ularning aniq va to'g'ri estetik g'oyalar va tushunchalarning asosiga aylanishiga imkon bermaydi. Estetik madaniyatni pedagogik fanlar orqali rivojlantirish har tomonlama amalga oshirilishi kerak. Shuni ham yodda tutish kerakki, har bir pedagogik fanning o'ziga xos imkoniyatlari mavjud bo'lib, ular o'qitish jarayonida hisobga olinishi kerak. Pedagogika fanlarini estetiklashtirish quyidagilar orqali amalga oshiriladi: 1) o'rganilayotgan mavzularda estetik tarbiya muammosiga e'tibor berish; 2) ma'ruza va seminarlarga madaniy xarakterdagi qo'shimcha ma'lumotlarni (san'at, musiqa, adabiyot) organik ravishda kiritish, talabalarning umumiy madaniy ufqlarini kengaytirish; 3) o'quvchilarda estetik xarakterdagi amaliy va ijodiy ko'nikmalarni shakllantirishga e'tibor qaratish; 4) har bir darsga estetika elementlarini kiritib, estetik fon yaratish; 5) o'quvchilarning o'quv va kognitiv faoliyatini sifat jihatidan o'zgartirish. Motivatsion-qiymat bosqichida bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining badiiy-estetik kompetentsiyasining motivatsion-qiymatli komponentini shakllantirish sodir bo'ladi. Bu jarayon quyidagi sharoitlarda samarali bo'ladi: o'quvchilarning o'quv jarayoniga voqelik, tabiat va san'at haqidagi badiiy bilimlarni kiritish orqali axloqiy-estetik qadriyatga ega bo'lgan yuksak badiiy xalq amaliy san'ati asarlariga qiziqishni shakllantirish; haqiqatni izlash, zavqlanish va insoniyatning ma'naviy qadriyatlarini ob'ektivlashtirish go'zalligining estetik jihatlari ochib berish; materialni taqdim etishning hissiy boyligi, estetik tasviri; pedagogik jarayonni badiiy obraz yaratish xususiyatlari bilan ta'minlash; tanlash vaziyatini yaratish - ongli tanlash uchun zarur shart-sharoitlarni, har bir talabaning o'z tanlovi, faoliyat natijasi uchun javobgarligini ta'minlaydigan faoliyat dasturlari uchun bir nechta variantlarni yaratish; talabalar uchun dolzarb bo'lgan motivlar va ehtiyojlarni izlash, buning natijasida o'z-o'zini badiiy va estetik takomillashtirishning o'ziga xos ma'nosi samarali shakllanishi mumkin. Kognitiv komponentning tarkibiy qismlari bo'lgan bilim va kognitiv jarayonlarning rivojlanishi taklif etilayotgan texnologiyaning barcha bosqichlarida sodir bo'ladi, lekin eng to'liq axborot-kognitiv bosqichda amalga oshiriladi. Keling, badiiy-estetik kompetentsiyaning kognitiv komponentini aynan axborot-kognitiv bosqichda shakllantirishga to'xtalib o'tamiz. Ushbu bosqichda pedagogik jarayonni tashkil etishda biz quyidagi qonuniyatlarni va ularning mavjudligini hisobga oldik: madaniy pozitsiya, unga ko'ra san'at asarlari ma'lum bir tarixiy davr badiiy ongining ma'lum ma'lumotlari va umumlashmalarining timsolidir; san'atning murakkab o'zaro ta'sirini tushunishga qaratilgan badiiy madaniyatning pedagogik talqiniga qarab badiiy-estetik bilim va uni o'quvchilar o'rtasida rivojlantirish; Madaniy bilimga bog'liq bo'lgan va quyidagilar bilan belgilanadigan faoliyat mazmuni: aksiologik funktsiya; o'quvchilarning ijodiy faoliyatining asosi bo'lgan bilim bilan tavsiflangan qiymat funktsiyasi; badiiy asarni idrok etish, tahlil qilish va talqin qilish sohasidagi umumiy badiiy bilim va o'quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini tartibga soluvchi evristik funktsiya; o'quvchilar bilan san'at vositalari orqali muloqot qilish imkonini beradigan ta'lim va kommunikativ funktsiyalar.

Ijodiy jarayon ko'p jihatdan ehtiyojlar darajasiga bog'liq. Estetik ehtiyojlar alohida joy chunki ular shaxsning boshqa ehtiyojlari va qiziqishlari bilan uzviy bog'liqdir. Estetik ehtiyojlarni shakllantirish garmonik ta'limda muhim rol o'ynaydi san'atshunoslik fakulteti talabalari va ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, chunki estetik ehtiyojlar va qobiliyatlar bilan, albatta, tabiiy aloqalar mavjud.

Ehtiyojlar har qanday inson faoliyatining boshlang'ich nuqtasidir. “Estetik” tushunchasi keng ma'noga ega bo'lib, badiiy go'zallikka tegishli hamma narsani qamrab oladi. Shuningdek, “ulug'vor”, “suluv”, “yuksak”; ularning teskarisini tashkil etadigan tushunchalar, “tuban”, “xunuk”, “past” va boshqalar estetik tushunchalarni anglashga ko'mak beradi. “Estetik” tushunchasi insonning barcha mehnat faoliyati bilan bog'liq, chunki unda badiiy boshlanish keltiriladi. Estetik ehtiyojlarni shakllantirish, olimlarning fikriga ko'ra, turli xil narsalarni tasdiqlashni anglatadi. Shaxsning o'zini o'zi anglash shakllari, uning ijodiy salohiyatini ochib beradi. Estetik ehtiyojni badiiy ijodga bo'lgan ehtiyoj sifatida ko'rib chiqish mumkin. Ta'kidlash kerak, zamonaviy ilmiy adabiyotlarda ehtiyojlar ularning shakllanishi nuqtayi nazaridan ko'rib chiqilmaydi va rivojlanish, asosan, estetik ehtiyojlarni qondirish jarayoni sifatida, odatda, san'at asarlarini

idrok etish orqali mavjud ekanligi o`rganiladi. Biz estetik ehtiyojlar bilan qiziqamiz, pedagogik tartib muammosi, ya`ni talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda, ularning ahamiyati va roli, tasvirning ijodiy fazilatlarini darajasi jiddiy tarzda bog`liqdir.

Badiiy fanlarni o`qitish jarayonida estetik fanlar sezilarli darajada to`ldirilmoqda. Taqdimotlar, estetik qadriyatlar shakllanib, estetik ehtiyojlar tobora ko`proq qondirilmoqda. Shubhasiz, miqdorga va sifatga bo`lgan ehtiyoj ortib bormoqda. Estetik ehtiyojlar va ularni qondirish faoliyatga alohida munosabatni rivojlantiradi, bu juda muhim. Borliqni idrok etish o`quvchilarning estetik didini, mazkur sohaga doir tushunchalari, tasavvur va xotiralarini o`stirishda muhim rol o`ynaydi. Borliqni idrok etish mashg`ulotlari odatda mavzuli kompozitsiyalarni bajarishdan oldin o`tkaziladi. Bunda mavzuga oid kompozitsiyaga tegishli muhim obyektlarni yaxshilab kuzatadilar. Dasturda borliqni idrok etish mashg`uloti uchun maxsus o`quv soatlari ham ajratilgan. O`qituvchi o`z imkoniyati va sharoitidan kelib chiqib, darsni suhbat tarzida yoki amaliy mashg`ulot bilan qo`shib o`tkazishi mumkin. Tabiat qo`yniga qilingan sayohat tarzidagi mashg`ulotlar jarayonida o`quvchilar ayrim obyektlarning xomaki rasmini oddiy qalamda yoki bo`yoqda ishlashlari mumkin. Mavzuli kompozitsiyalar ishlashda esa ana shu xomaki rasmlardan ham foydalaniladi. Borliqni to`laqonli idrok etish, tevarak-atrofni, hayotdagi voqea va hodisalarni bevosita kuzatish asosida olingan taassurotlar, tushunchalar hamda atrof-muhitga nisbatan estetik munosabatda bo`lish singarilar bilan bog`liqdir. Boshlang`ich sinflarda bolalar o`simliklar, hayvonlar, qushlar, baliqlarni kuzatadilar, tabiatning turli fasllardagi ko`rinishlari, kayfiyati (quvonchli, g`amgin va hokazo) haqida tasavvurga ega bo`ladilar va ularni tasvirleydilar. Boshlang`ich sinflarda borliq haqida suhbatlar o`tkazish o`quvchilarga hayotdagi ba`zi bir hodisalarni kengroq bilib olishlariga yordam beradi. Narsalarning shakli, tuzilishi, rangi kabilarni ma`lum miqdorda tahlil qilish va umumlashtirishdek muhim sifatlarini o`stirishga imkon yaratadi. San`atni idrok etish o`quv predmetining muhim qismlaridan biridir. Maqsadi o`quvchilar tomonidan san`at asarlarini ongli idrok etish va baholash, uning jamiyat va odamlar hayotidagi ahamiyatini tushunishga yordam berishdan iborat. Shuningdek, dars jarayonida olingan bilimlardan ijodiy ishlarni bajarishda samarali foydalanish ham nazarda tutiladi. Badiiy obrazni idrok etish malakalarini rivojlantirish - san`at asarlarini o`rganishning asosidir. O`quvchilar asar haqida mulohaza yuritib, idrok etishni, uning mazmunini maxsus iboralarni qo`llagan holda so`zlab berishni, shuningdek, asarda qo`llangan tasviriy vositalarni payqab olish va uni ta`kidlab o`tishni bilishlari lozim. San`atni idrok etishga boshlang`ich sinflarda maxsus soatlar ajratilmaydi. U rangtasvir kompozitsiyasi, naturaga qarab tasviriy mashg`ulotlarida amalga oshiriladi. Boshlang`ich sinflarda tasviriy san`at asarlarini idrok etishga oid o`quv materiallari-o`quvchilarning amaliy ishlari bilan bog`liqdir. San`at asarlarining nusxalarini ko`rsatish va ular haqida so`zlab berish bolalarda san`atga qiziqishni orttiradi va shu sohada shug`ullanishga yo`llaydi. Asarlarni namoyish etishda bolalar unda ifodalangan asosiy fikr va qo`llanilgan badiiy-tasviriy vositalar bilan tanishtiriladi. Dasturda o`quvchilarga namoyish etiladigan san`at asarlarining namunaviy ro`yxati mo`ljaldan ko`proq berilgan. Bundan maqsad o`qituvchilarning sharoitidan kelib chiqqan holda ularga san`at asarlarini tanlab olishlariga imkoniyatlarini kengaytirish.

Ta`lim faoliyatida tashqi ko`rinishning rolini oshirish masalasi dolzarbdir. Shuning uchun estetik ehtiyojni shakllantirish san`at va voqelikning estetik va badiiy fazilatlarini rivojlantirish jarayonlarini, shuningdek uni “tasvir va shaklda” yaratishni o`z ichiga olishi kerak. Talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda estetik ehtiyojlar shakllanish jarayonining ikkala qismi ham ishtirok etadi. Tabiatdan rasm chizish vizual faoliyatni o`z ichiga oladi, bu faqat tafakkur emas, balki o`zgarish hamdir. Shuning uchun qobiliyat alohida ahamiyatga ega bo`ladi. Talabalarning o`quv va ijodiy chizmalarining estetik fazilatlarini aniqlash, ularni yuqori darajaga yetkazish qobiliyati mukammallikni yuzaga keltiradi. Estetik ehtiyojlarni shakllantirish qonuniyatlarini ko`rib chiqishda muhim ahamiyatga ega. Buni rassomning estetik qadriyatlarini idrok etish zarurati sifatida hisobga olish zarur. Tabiat va ularni individual idrok asosida tasvirlash, ya`ni iste`mol birligi sifatida o`rganish va yaratilish ekanini bilish muhim. Estetik ehtiyojlarning rivojlanishiga hissiy omil va estetik tushunchalar ta`sir qiladi. Idrok: san`at asarlari (rasm, grafika), adabiyot, arxitektura, musiqa, xalq ijodkorlik, san`at va hunarmandchilik, teatr, kino, televidenie, internet kabi sohalar rivojida alohida o`rin tutadi. Eng muhim joyi shundaki, ular orasida tasviriy san`at asarlari mavjud.

Muhokamalar va natijalar. Talabaning bilimdonligi. Grafik varaqlarni idrok etadigan talabalar, rassomlik, haykaltaroshlik, rassomning estetik fazilatlarini ko`ring. Badiiy idrokning o`zida estetik fazilatlariga ega bo`lgan asarlar estetik fazilatlarini shakllantirish imkoniyatini yaratdi. Ehtiyojlar, chunki "...san`at asarini idrok etuvchi estetik obyekt bilan shug`ullanadi, bu hodisaning mohiyatini ta`kidlaydi, ichki, muhim, obyekt bilan, har bir tafsilotni ta`kidlaydi u yoki bu tarzda insonning estetik ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiladi.

Ehtiyojlar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, estetik qobiliyatlarini shakllantirish bilan tabiiy bog`liqdir. Estetik ehtiyojlarni shakllantirishning ba`zi vazifalarini ta`kidlash kerak. Bu avvalo, o`quv qo`llanmasining estetik fazilatlarini idrok etish qobiliyati va ehtiyojlarini rivojlantirishga aloqador.

Amaliy ish jarayonida uning estetik, badiiy, hissiy yo‘nalishga ega bo‘lishiga harakat qilish kerak. Estetik ehtiyojlar “ehtiyoj” deb ta’riflanadi. Bu umumiy tushuncha sifatida ta’riflanganidir. Aslida bu ko‘p qirrali hodisa bo‘lib, o‘z-o‘zidan va hissiy jihatdan to‘yingan idrok etish va san’atga aloqadordir.

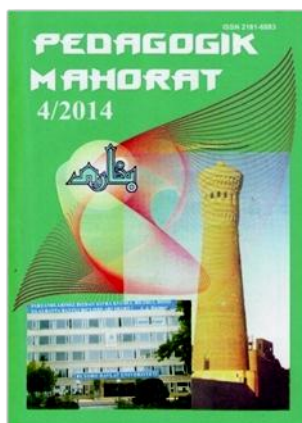
Badiiy va ijodiy faoliyatda hissiy omil eng muhim omil va estetik ehtiyojlarni shakllantirishning zarur vositasi hisoblanadi. Talaba san’at asarlari yoki hodisalaridan zavq oladi, unda quvonch, zavq, hayrat hosil bo‘ladi. Zavqning estetik zavq ko‘rinishi bor. Bundan kelib chiqadiki, o‘quv jarayonida estetik zavqning paydo bo‘lishini ta’minlash muhimdir. Talabaning badiiy, ijodiy va o‘quv faoliyatida estetik zavq kerak. Uni hosil qilishning mazmuni, shakllari va usullari bor.

Obyektning mohiyatini bilish va hissiy baholash, ayniqsa, uning organik tarkibida yaqqol namoyon bo‘ladi. Ijodiy faoliyat jarayonida birlik va ajralmaslik muhim. Faqat faol ijodiy faoliyat shaxsning o‘zini, hissiy va baholovchi munosabatini, darajasini aniq namoyon qilishi mumkinligiga imkoniyat yaratadi, natijada badiiy rivojlanish yuzaga keladi. Agar talabalar faqat ma’lum badiiy asarlarni bilsalar, ayrimlarini bilmasalar estetik ehtiyojlari passiv sanaladi. Ulardagi estetik ehtiyojlarni shakllantirish har qanday badiiy ijodiy faoliyat bilan shug‘ullanishga intilishlarini rivojlantiradi.

Xulosa. Shunday qilib, badiiy va ijodiy jarayonda faoliyat, bir tomondan, shakllanishning yaxlit integral jarayoni sifatida ko‘rib chiqiladi. Kasbiy kompetentsiya tizimlari, motivatsiya xususiyatlari, talaba shaxsining o‘ziga xos xususiyatlarini faollashtirish, boshqa tomondan jarayonni tushunish natijasida umumlashtirishning turli darajalarida (umumiy, maxsus, yagona) amaliy faoliyat tajribasi hosil bo‘ladi. Ayni damda, talabalar bir-biriga ta’sir qiladi. Ijtimoiy o‘zaro ta’sir sohasi ham zarur, chunki bu holatda kelajakdagi rassom, ijodkorning shaxsiyati shakllanadi. Estetik ehtiyojlarni shakllantirishning yana bir muhim sharti zarurki, bu talabalarni o‘qitish va tarbiyalash jarayonida individual yondashuvdir. Shaxsiy o‘qitish usuli talabalarning o‘quv va ijodiy faoliyatini rag‘batlantiradi.

Adabiyotlar:

1. Boymetov B.B., Qalamtasvir. Darslik. – Toshkent: Musiqa, 2006.
2. Ерохин С.В. Классификация цифровых направлений изобразительного искусства. Эстетика и этика в изменяющемся мире: Тезисы докл. Межд. научн. конф. (2-3 апреля 2009 г.). СПб., 2009. – С 40. 0,1
3. Thomas P., Taylor Drawing A.. – London, 2011.

Buxoro davlat universiteti muassisligidagi
“PEDAGOGIK MAHORAT”
ilmiy-nazariy va metodik jurnali
barcha ta’lim muassasalarini
hamkorlikka chorlaydi.

Pedagoglarning sevimli nashriga aylanib ulgurgan “Pedagogik mahorat” jurnali maktab, kollej, institut va universitet pedagogik jamoasiga muhim qo‘llanma sifatida xizmat qilishi shubhasiz.

Mualliflar uchun eslatib o‘tamiz, maqola qo‘lyozmalari universitet tahririy-nashriyot bo‘limida qabul qilinadi.

Manzirimiz: Buxoro shahri, M.Iqbol ko‘chasi 11-uy
Buxoro davlat universiteti, 1-bino 2-qavat, 219-xona

Tahririyat rekvizitlari:

Moliya vazirligi g‘aznachiligi

23402000300100001010

MB BB XKKM Toshkent sh. MFO 00014 INN 201504275

BuxDU 400110860064017094100079001

Pedagogik mahorat: rivojlanamiz va rivojlantiramiz!

<p>PEDAGOGIK MAHORAT</p> <p>Ilmiy-nazariy va metodik jurnal</p> <p>2023-yil 10-son (98)</p> <p>2001-yil iyul oyidan chiqa boshlagan.</p> <p>OBUNA INDEKSI: 3070</p>	<p>Buxoro davlat universiteti nashri</p> <p>Jurnal oliy o‘quv yurtlarining professor-o‘qituvchilari, ilmiy tadqiqotchilar, ilmiy xodimlar, magistrantlar, talabalar, akademik litsey va kasb-hunar kollejlari hamda maktab o‘qituvchilari, shuningdek, keng ommaga mo‘ljallangan.</p> <p>Jurnalda nazariy, ilmiy-metodik, muammoli maqolalar, fan va texnikaga oid yangiliklar, turli xabarlar chop etiladi.</p> <p>Nashr uchun mas’ul: Nigora SAYFULLAYEVA Muharrir: Mexrigiyo SHIRINOVA Musahhah: Sarvinoz RAXIMOVA</p>	<p>Jurnal tahririyat kompyuterida sahifalandi. Chop etish sifati uchun bosmaxona javobgar.</p> <p>Bosishga ruxsat etildi 29.11.2023 Bosmaxonaga topshirish vaqti 30.11.2023 Qog‘oz bichimi: 60x84. 1/8 Tezkor bosma usulda bosildi. Shartli bosma tabog‘i – 20,6 Adadi – 100 nusxa Buyurtma № 21 Bahosi kelishilgan narxda.</p> <p>“BUKHARAHAMD PRINT” MCHJ bosmaxonasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Buxoro shahri Q. Murtazoyev ko‘chasi 344-uy.</p>
--	--	--